ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 22ας Ιανουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-447/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Landesgericht Salzburg (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο αιτήσεως καταχωρίσεως στο εμπορικό μητρώο, υποβληθείσας ενώπιον του δικαστηρίου αυτού από την

Holto Ltd,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ και 48 ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, A. La Pergola, M. Wathelet (εισηγητή) και C. W. A. Timmermans, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: R. Grass

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Με διάταξη της 27ης Νοεμβρίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Δεκεμβρίου 2000, το Landesgericht Salzburg υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, πέντε προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ και 48 ΕΚ.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο αιτήσεως υποβληθείσας από την εταιρία αγγλικού δικαίου Holto Ltd (στο εξής: Holto), με την οποία η εταιρία αυτή ζήτησε την καταχώριση του εγκατεστημένου στην Αυστρία υποκαταστήματός της στο εμπορικό μητρώο του κράτους μέλους αυτού.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

3 Η Holto συστάθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2000 υπό τη μορφή της «private limited company» σύμφωνα με τις διατάξεις του Companies Act 1985 (νόμου του 1985 περί εταιριών). Καταχωρίστηκε στο μητρώο εταιριών της Αγγλίας και της Ουαλλίας υπό τον αριθμό 4093079. Στο καταστατικό δηλώθηκε ως έδρα της εταιρίας (registered office) το Southampton (Ηνωμένο Βασίλειο). Το εταιρικό κεφάλαιο ανέρχεται σε 100 λίρες αγγλίας (GBP) και είναι διηρημένο σε 100 μερίδια αξίας 1 GBP έκαστο.

4 Κατά τον χρόνο της συστάσεώς της, ο κύριος και η κυρία Lohse, δύο μέτοχοι κατοικούντες στο Southampton, είχαν αντιστοίχως την ιδιότητα του διευθυντή και του γραμματέα της Holto.

5 Στις 20 Οκτωβρίου 2000, ο κύριος και η κυρία Lohse μεταβίβασαν τα μερίδιά τους στον κύριο Holzer και στην κυρία Tockner, κατοίκους Hallein (Αυστρία), οι οποίοι ορίστηκαν εξάλλου διευθυντές της Holto. Αποφασίστηκε ότι ο γραμματέας της Holto, ο κύριος Lohse, θα απέστελλε το έντυπο 288 Α, σχετικά με τον διορισμό διευθυντή ή γραμματέα, στην «Companies House» για να πραγματοποιηθεί η καταχώριση και ότι η καταστατική έδρα της Holto θα ήταν στη διεύθυνση: Mede House, Salisbury Street, Southampton SO 15 2TZ. Αποφασίστηκε επίσης ότι στο εξής η Holto θα διοικούνταν από την Αυστρία, όπου θα τηρούνταν επίσης τα λογιστικά βιβλία της.

6 Επιπλέον, το Landesgericht Salzburg διευκρινίζει ότι, δεδομένου ότι η Holto δεν ασκεί καμία δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν κρίθηκε αναγκαία η καταχώρισή της στα φορολογικά μητρώα του κράτους μέλους αυτού, καθόσον η εν λόγω εταιρία οφείλει να καταβάλει φόρους στην Αυστρία.

7 Με γραπτή αίτηση της 30ής Οκτωβρίου 2000, η οποία περιήλθε στο Landesgericht Salzburg στις 2 Νοεμβρίου 2000, ο κύριος Holzer και η κυρία Tockner ζήτησαν την καταχώριση στο αυστριακό εμπορικό μητρώο της Holto, καθώς και του αυστριακού υποκαταστήματός της, που είναι εγκατεστημένο στη Hallein.

8 Το Landesgericht Salzburg θέτει το ερώτημα αν, δεδομένων αυτών των πραγματικών περιστατικών, η αιτούμενη καταχώριση εμπίπτει στην ελευθερία δευτερεύουσας εγκατάστασης, που διασφαλίζει το άρθρο 43, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, ΕΚ, ή στην ελευθερία κύριας εγκατάστασης, που διασφαλίζει το άρθρο 43, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΕΚ.

9 Στην περίπτωση κατά την οποία έχει εφαρμογή μια από τις ελευθερίες εγκατάστασης που διασφαλίζει το άρθρο 43 ΕΚ, θέτει το ερώτημα αν οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελευθερίας εγκατάστασης απαγορεύουν εθνικούς κανόνες βάσει των οποίων, κατ' εφαρμογήν της αποκαλούμενης θεωρίας «της έδρας», η ικανότητα δικαίου μιας εταιρίας εκτιμάται με βάση το δίκαιο του κράτους στο οποίο η εταιρία αυτή έχει την πραγματική έδρα της «κύριας διοικήσεώς» της, οπότε η αναγνώριση της ικανότητας δικαίου μιας εταιρίας η οποία συστάθηκε σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους εξαρτάται από ορισμένες προϋποθέσεις εντός κράτους μέλους διαφόρου από εκείνο στο οποίο η εταιρία αυτή έχει την ικανότητα δικαίου.

10 Το Landesgericht Salzburg εκθέτει συναφώς ότι οι σχετικοί αυστριακοί κανόνες απορρέουν από τον Bundesgesetz über das internationale Privatrecht (αυστριακό ομοποσπονδιακό νόμο περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, στο εξής: IPRG). Κατά το άρθρο 12 του IPRG, η ικανότητα δικαίου ενός προσώπου πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα την προσωπική του κατάσταση, η οποία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10 του IPRG, καθορίζεται από «το δίκαιο του κράτους εντός του οποίου το υποκείμενο δικαίου διαθέτει την πραγματική έδρα της κύριας διοικήσεώς του».

11 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, με βάση τις διατάξεις αυτές, τα αυστριακά δικαστήρια εφάρμοζαν, μέχρι την έκδοση μιας αποφάσεως του Oberster Gerichtshof της 15ης Ιουλίου 1999 (υπόθεση 6 Ob 123/99 b), τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου σε εταιρίες συσταθείσες σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους, αλλά διαθέτουσες στην Αυστρία την πραγματική έδρα της κυρίας διοικήσεώς τους (θεωρία της έδρας). Κατά τις διατάξεις αυτές, μια εταιρία αποκτά νομική προσωπικότητα και ικανότητα δικαίου μόνο μετά την καταχώρισή της στο αυστριακό μητρώο εταιριών. Εντεύθεν προκύπτει ότι μια εταιρία που έχει συσταθεί εγκύρως σύμφωνα με αλλοδαπό δίκαιο, αλλά διαθέτει στην Αυστρία την πραγματική έδρα της κύριας διοικήσεώς της, δεν αναγνωρίζεται από τα αυστριακά δικαστήρια ως νομικό πρόσωπο με ικανότητα δικαίου και ότι αποκλείεται η καταχώρισή της στο εμπορικό μητρώο για τον λόγο αυτό, ενόσω δεν τηρεί όλες τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις που επιβάλλει για τη σύσταση των εταιριών το αυστριακό δίκαιο.

12 Ωστόσο, το Oberster Gerichtshof, στο οποίο υποβλήθηκε υπόθεση με πραγματικά περιστατικά παρεμφερή με εκείνα της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 9ης Μαρτίου 1999, C-212/97, Centros (Συλλογή 1999, σ. I-1459), θεώρησε ότι δεν ήταν αναγκαία η προδικαστική παραπομπή στο Δικαστήριο και έκρινε ότι το άρθρο 10 του IPRG δεν είχε πλέον εφαρμογή στις ενδοκοινοτικές καταστάσεις λόγω της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου (προπαρατεθείσα απόφαση της 15ης Ιουλίου 1999). Κατά το δικαστήριο αυτό, η ικανότητα δικαίου ενός νομικού προσώπου συσταθέντος σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους πρέπει κατά συνέπεια, όσον αφορά την ίδρυση υποκαταστήματος στην Αυστρία, να εκτιμάται με βάση το δίκαιο του κράτους εντός του οποίου συστάθηκε το νομικό πρόσωπο, στον βαθμό που η καταστατική έδρα του ή η κύρια διοίκησή του, ή ακόμη η κύρια εγκατάστασή του, βρίσκονται εντός ενός κράτους μέλους.

13 Το Landesgericht Salzburg θεωρεί όμως ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Centros, το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί της δυνατότητας εφαρμογής της θεωρίας της έδρας ούτε, γενικότερα, επί της εκτιμήσεως της ικανότητας δικαίου των εταιριών εντός της Κοινότητας με βάση τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Κατά το δικαστήριο αυτό, δεδεομένου ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση Centros αφορούσε δύο κράτη μέλη εφαρμόζοντα την αποκαλούμενη θεωρία «της συστάσεως», δεν ετίθετο το πρόβλημα της μη αναγνωρίσεως της ικανότητας δικαίου λόγω των εθνικών κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

14 Αντιθέτως, κατά το εθνικό δικαστήριο, οι εκτιμήσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο στις σκέψεις 19 έως 21 της αποφάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 81/87, Daily Mail and General Trust (Συλλογή 1988, σ. 5483), φαίνεται να έχουν ορισμένη σημασία όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, στον βαθμό που θα μπορούσε να συναχθεί από την απόφαση αυτή ότι συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο ο κανόνας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ενός κράτους μέλους ο οποίος, στηριζόμενος στον σύνδεσμο με την πραγματική έδρα της κύριας διοικήσεως, αποκλείει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας και της ικανότητας δικαίου σε μια εταιρία η οποία έχει συσταθεί εγκύρως σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους. Ωστόσο, κατά το Landesgericht Salzburg, τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να εφαρμοστούν ως έχουν στην υπό κρίση υπόθεση.

15 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι είναι αναγκαίο, προς έκδοση της αποφάσεώς του, να υποβάλει ερωτήματα στο Δικαστήριο, προκειμένου αυτό να αποφανθεί αν τα

άρθρα 43 ΕΚ και 48 ΕΚ απαγορεύουν εθνικές διατάξεις όπως εκείνες που προκύπτουν από τη θεωρία της έδρας, καθόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ειδικότερα δε από τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Daily Mail and General Trust και Centros, δεν μπορεί να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landesgericht Salzburg αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 43, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, ΕΚ την έννοια ότι μπορεί να υπάρξει ένα υποκατάστημα μολονότι μια εταιρία υπό την έννοια του άρθρου 48 ΕΚ δεν διαθέτει σε κανένα άλλο μέρος κύρια εγκατάσταση στην οποία ασκεί τουλάχιστον σημαντικό τμήμα της δραστηριότητάς της;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό:

2) Έχει το άρθρο 43, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, ΕΚ την έννοια ότι πληρούται η προϋπόθεση περί εγκαταστάσεως στην περίπτωση κατά την οποία μια εταιρία διαθέτει μόνον την καταστατική έδρα της εντός του κράτους μέλους εντός του οποίου έχει εγκύρως συσταθεί, αλλά δεν ασκεί εκεί καμία δραστηριότητα.

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό:

3) Περιλαμβάνεται η ίδρυση αυστριακού υποκαταστήματος μιας εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, η οποία διαθέτει στην Αγγλία μόνο καταστατική έδρα χωρίς να ασκεί εκεί δραστηριότητα, στα δικαιώματα που διασφαλίζουν τα άρθρα 43, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, ΕΚ και 48 ΕΚ;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως σε ένα από τα ερωτήματα υπό 1, 2 ή 3:

4) Περιλαμβάνεται η ίδρυση αυστριακού υποκαταστήματος και η καταχώρισή του στο αυστριακό μητρώο εταιριών (εμπορικό μητρώο), από εταιρία συσταθείσα σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, η οποία διαθέτει μόνο καταστατική έδρα στην Αγγλία, χωρίς να ασκεί εκεί δραστηριότητα, στα δικαιώματα που διασφαλίζουν τα άρθρα 43, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΕΚ και 48 ΕΚ;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ερωτήματα υπό 3 ή 4:

5) Απαγορεύουν τα άρθρα 43 ΕΚ και 48 ΕΚ την εφαρμογή εθνικού κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, κατά τον οποίο η ικανότητα δικαίου μιας εταιρίας εκτιμάται με βάση το δίκαιο του κράτους εντός του οποίου η εταιρία έχει την πραγματική έδρα της της κύριας διοικήσεώς της (θεωρία της έδρας), μολονότι έτσι δεν επιτρέπεται η αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας και, κατά συνέπεια, η καταχώριση στο μητρώο εταιριών (εμπορικό μητρώο) μιας εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, η οποία διαθέτει μόνο καταστατική έδρα στην Αγγλία, χωρίς να ασκεί εκεί δραστηριότητα;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

16 Σύμφωνα με το άρθρο 92, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν το Δικαστήριο είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της προσφυγής ή όταν η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη, το Δικαστήριο, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί, χωρίς να συνεχίσει τη διαδικασία, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη.

17 Κατά πάγια νομολογία, από το άρθρο 234 ΕΚ προκύπτει ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο μόνον εφόσον εκκρεμεί ενώπιόν τους διαφορά και εφόσον καλούνται να αποφανθούν στο πλαίσιο διαδικασίας που πρόκειται να καταλήξει στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα (διάταξη της 5ης Μαρτίου 1986, 318/85, Greis Unterweger, Συλλογή 1986, σ. 955, σκέψη 4, και της 10ης Ιουλίου 2001, C-86/00, HSB-Wohnbau, Συλλογή 2001, σ. I-5353, σκέψη 11· αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-111/94, Job Centre, αποκαλούμενη «Job Centre I», Συλλογή 1995, σ. I-3361, σκέψη 9· της 12ης Νοεμβρίου 1998, C-134/97, Victoria Film, Συλλογή 1998, σ. I-7023, σκέψη 14, και της 14ης Ιουνίου 2001, C-178/99, Salzmann, Συλλογή 2001, σ. I-4421, σκέψη 14).

18 Στην περίπτωση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Job Centre I, η προδικαστική παραπομπή προερχόταν από το Tribunale civile e penale di Milano (Ιταλία) και αφορούσε αίτηση περί εγκρίσεως του καταστατικού μιας εταιρίας, η οποία στην Ιταλία εξετάζεται κατά την εκουσία δικαιοδοσία. Στη σκέψη 11 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι ήταν αναρμόδιο να αποφανθεί επί της προδικαστικής παραπομπής, με το αιτιολογικό ότι το Tribunale civile e penale, οσάκις αποφαίνεται σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις και κατά την εκούσια δικαιοδοσία επί αιτήσεως περί εγκρίσεως του καταστατικού μιας εταιρίας για την καταχώρισή της στο μητρώο, ασκεί μη δικαιοδοτική λειτουργία η οποία, σε άλλα κράτη μέλη, ανατίθεται σε διοικητικές αρχές. Το Δικαστήριο θεώρησε συγκεκριμένα ότι το αιτούν δικαστήριο ενεργούσε ως διοικητική αρχή χωρίς, συγχρόνως, να έχει κληθεί να επιλύσει μια διαφορά.

19 Στην ίδια σκέψη 11 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο διευκρίνισε επιπλέον ότι μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ο δικαιούμενος κατά το εθνικό δίκαιο να ζητήσει την έγκριση του καταστατικού ασκεί προσφυγή κατά της αρνήσεως εγκρίσεως και, κατά συνέπεια, καταχωρίσεως, μπορεί να θεωρηθεί ότι το επιληφθέν δικαστήριο ασκεί, υπό την έννοια του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), λειτουργία δικαιοδοτικής φύσεως έχουσα ως αντικείμενο την ακύρωση πράξεως προσβάλλουσας δικαίωμα του αιτούντος.

20 Στην υπό κρίση υπόθεση, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το Landesgericht Salzburg υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο υπό την ιδιότητά του ως αρχής επιφορτισμένης με την τήρηση του εμπορικού μητρώου και

στο πλαίσιο υποθέσεως αφορώσας καταχώριση στο εν λόγω μητρώο. Από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι εκκρεμεί διαφορά ενώπιον του εν λόγω εθνικού δικαστηρίου μεταξύ της Holto και ενός ενδεχομένου καθού ή εναγομένου.

21 Επιπλέον, ουδόλως προκύπτει από τον φάκελο που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο ότι σε σχέση με την κατάσταση της Holto ελήφθη, πριν από την εκ μέρους του Landesgericht Salzburg υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο, απόφαση κατά της οποίας ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Το εν λόγω δικαστήριο αποτελεί συνεπώς την πρώτη αρχή η οποία εξετάζει την αίτηση καταχωρίσεως στο εμπορικό μητρώο του υποκαταστήματος της Holto στην Αυστρία.

22 Εντεύθεν προκύπτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, το Landesgericht Salzburg, το οποίο υπέβαλε προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο για να πληροφορηθεί αν η απόφαση που πρέπει να λάβει κατ' εφαρμογήν του αυστριακού δικαίου είναι ή όχι σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο, ενεργεί ως μη δικαιοδοτικό όργανο.

23 Επομένως, επιβάλλεται η εφαρμογή του άρθρου 92, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας και η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο είναι προδήλως αναρμόδιο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που υπέβαλε το Landesgericht Salzburg.

Επί των δικαστικών εξόδων

24 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Ιταλική, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του Landesgericht Salzburg, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

διατάσσει:

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι προδήλως αναρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Landesgericht Salzburg με διάταξη της 27ης Νοεμβρίου 2000.

Λουξεμβούργο, 22 Ιανουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

P. Jann